

Aanvullend vleermuisonderzoek

De Dolle Hoed in Eibergen

Dit rapport is gedrukt op
100% FSC-papier

ECOCHORE
natuurtechniek
inventarisatie, advisering en ontwikkeling

september 2009
Rapportnr: 09207

Aanvullend vleermuisonderzoek

De Dolle Hoed in Eibergen

Overzicht van de inventarisatiegegevens
en toetsing aan de natuurwetgeving

*Aanvullend vleermuisonderzoek
De Dolle Hoed in Eibergen*

In opdracht van:

Aan de Stegge Presolid Home bv
Vonderweg 6
7468 DC Enter
Contactpersoon: Dhr. H. Pluimers

Uitgevoerd door:

Ecochore Natuurtechniek
Ruiterweg 8
7152 DE EIBERGEN
T 0544-350297
M 06-15904121
E info@ecochore.nl
I www.ecochore.nl
Auteur B. Voerman
Veldwerk: R. Lacet en B. Voerman

september 2009

Dit rapport is gedrukt op 100% FSC-papier

*Foto voorzijde: Woonhuis met op de
achtergrond het voormalige bowlingcentrum
en het fijnsparrenbosje.*

Inhoud

1. Aanleiding en doel	4
2. Inventarisatieopzet en gebiedsbeschrijving	5
2.1 Onderzoeksmethode.....	5
2.2 Gebiedsbeschrijving.....	5
2.3 Geplande werkzaamheden.....	5
3. Onderzoeksresultaten	7
Vleermuizen.....	7
4. Toetsing Flora- en faunawet en Natuurbeschermingswet	8
4.1 Algemeen.....	8
4.4 Vleermuizen.....	8
5. Conclusie	9
Bijlage 1: Gebiedsimpresie	10
Bijlage 2: Soortbeschrijving vleermuizen	11
Bijlage 3: Verspreiding aangetroffen vleermuizen	13

1. Aanleiding en doel

Binnen de bebouwde kom van Eibergen heeft Aan de Stegge Presolid Home bv. plannen om het voormalige bowlingcentrum de Dolle Hoed aan de Hondevoort 7-7^b te slopen om zo op het perceel ruimte te creëren voor inbreiding.

Sinds 1 april 2002 is de Flora- en faunawet (Ff-wet) van kracht. Middels deze wet wordt een groot aantal plant- en diersoorten beschermd.

Als er plannen zijn om bepaalde handelingen uit te voeren of wijzigingen aan te brengen in het bestemmingsplan, zal er onderzocht moeten worden of deze plannen, of onderdelen hiervan, nadelige effecten kunnen hebben op aanwezige, of mogelijk aanwezige, beschermde flora en fauna. Middels een natuurtoets kan worden bepaald of dier- en plantsoorten negatieve gevolgen kunnen ondervinden van de werkzaamheden dan wel dat er gezocht moet worden naar mitigerende en/of compenserende maatregelen. Hiervoor zullen eventueel ontheffingen moeten worden aangevraagd bij Dienst Regeling van het ministerie van LNV.

Op verzoek van dhr. Pluimers van Aan de Stegge Presolid Home bv., is in de periode juli-augustus 2009 onderzoek uitgevoerd naar de aanwezigheid van vleermuizen in of in relatie tot de te amoveren gebouwen.

Dit rapport beschrijft de bevindingen en consequenties.

2. Inventarisatieopzet en gebiedsbeschrijving

2.1 Onderzoeksmethode

Iedere dier- en plantengroep heeft zijn eigen methode van inventarisatie om zo een zo goed mogelijk beeld te krijgen van de betekenis van het gebied voor de betreffende soorten of groepen.

Vleermuizen

Tijdens twee avond- en één ochtendbezoek zijn de aanwezige vleermuizen in kaart gebracht. In de avonduren is vanaf een half uur voor zonsondergang tot ca. 2 uur er na, gericht gezocht naar aanwezige soorten en is in kaart gebracht op welke wijze de aanwezige soorten het gebied gebruiken. Tijdens het ochtendbezoek is voor zonsopkomst gepost voor het in kaart brengen van zwermende dieren. Hiervoor is gepost bij de aanwezige bebouwing.

Tijdens de bezoeken is het gebouw aan de buitenzijde visueel geïnspecteerd op sporen van vleermuizen. Hierbij is gelet op uitwerpselen, vetstrepen, potentieel geschikte invliegopeningen ed. Vervolgens is auditief onderzoek uitgevoerd gericht op sociale geluiden, foeragerende en langstreckende dieren.

Het auditieve onderzoek is uitgevoerd met behulp van bat-detectors (D240x en mini3).

Bezoekdata	Soortgroep	starttijd	weersgesteldheid
04-07-2009	Vleermuizen	21:30	Droog, onbewolkt, windkracht 1, 24 °C
20-07-2009	Vleermuizen	04:30	Droog, bewolkt, windkracht 2, 18 °C
31-08-2009	Vleermuizen	20:30	Droog, onbewolkt, windkracht 2, 24 °C

Tabel 1: bezoekdata en weersgesteldheid.
Onderzoekers: Ruben Lacet en Bas Voerman

2.2 Gebiedsbeschrijving

Het onderzoeksgebied is gelegen binnen de bebouwde kom van Eibergen in de gemeente Berkelland aan de Hondevoort 7/7^b.

Op de locatie staat een voormalig bowlingcentrum, woonhuis en enkele schuren. Op de planlocatie treffen we achter op het perceel een klein sparrenbosje. Overige begroeiing treffen we in de aanwezige kleine siertuin aan de voorzijde van het woonhuis.

Er is reeds een start gemaakt met amoveren van het bowlingcentrum, aanwezige verhardingen en enkele schuren. Door het enige tijd braak liggen van het terrein is er sprake van ontwikkeling van een pioniersvegetatie. Het voormalige woonhuis is grotendeels nog in tact.

Zie voor gebiedsligging figuur 1 en 2 en een gebiedsimpresie bijlage 1.

2.3 Geplande werkzaamheden

De aanwezige bebouwing op het onderzoeksgebied zal worden gesloopt waarna ruimte ontstaat voor de realisatie van 6 seniorenwoningen. De aanwezige beplanting, zoals het sparrenbosje en de siertuin, zal worden gerooid.

De werkzaamheden kunnen worden aangemerkt als Ruimtelijke Ingrepen.

3. Onderzoeksresultaten

In dit hoofdstuk worden kort de bevindingen van het veldonderzoek weergegeven waarna in het volgende hoofdstuk de wettelijke consequenties worden beschreven.

Vleermuizen

Het onderzoek naar vleermuizen is uitgevoerd in zowel de avondschemering als de ochtendschemering.

Tijdens het onderzoek zijn twee soorten vleermuizen in het gebied en de directe omgeving waargenomen. Het betreft de soorten:

- Gewone Dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*)
- Laatvlieger (*Eptesicus serotinus*)

Van beide soorten zijn geen verblijfplaatsen in het gebouw aangetroffen. Zie voor soortbeschrijving bijlage 2. In bijlage 3 is een overzicht van de verspreiding van de aangetroffen vleermuizen weergegeven.

Gewone Dwergvleermuis

Verspreid over de locatie en in het omliggende gebied zijn tot slechts enkele dieren actief foeragerend waargenomen. De hoogste telling tijdens 1 avond betrof minimaal 11 dieren. De meeste dieren waren echter in aangrenzende tuinen en het achter de planlocatie gelegen Polweidepad aanwezig. Enkele dieren zijn aan de overzijde van de Hondevoort in de aanwezige tuinen aangetroffen. De grootste activiteit van doortrekkende en foeragerende dieren is langs de Mallemsse Molenweg ten oosten van de planlocatie. Er is geen binding tussen vleermuizen en de planlocatie vastgesteld.

Tijdens het ochtendbezoek is gericht gepost op het waarnemen van zwermende dieren. Hierdoor is ook de aanwezigheid van solitaire mannetjes beter in kaart te brengen. Er zijn geen waarnemingen in relatie tot het gebouw waargenomen.

Tijdens het bezoek in augustus zijn eveneens geen baltsende mannetjes aangetroffen.

Tijdens de inspectie van het gebouw zijn geen aanwijzingen van verblijfplaatsen gevonden. Het ontbreken van zwermgedrag en sociale geluiden bevestigen dat er geen verblijfplaats aanwezig is. De in de omgeving aangetroffen dieren zijn alle afkomstig vanuit elders aanwezige verblijfplaatsen. Door de opbouw van de planlocatie hebben de dieren in de omgeving hier geen specifieke binding.

Laatvlieger

Van deze soort zijn enkele dieren korte tijd foeragerend en doortrekkend waargenomen langs de Mallemsse Molenweg ten oosten van de planlocatie. Deze dieren zijn vermoedelijk afkomstig vanuit een woning ten zuidoosten van de Hondevoort.

Er zijn geen dieren vastgesteld die enige binding met de planlocatie hadden.

In het bowlingcentrum en woonhuis zijn geen sporen van een verblijfplaats aangetroffen.

4. Toetsing Flora- en faunawet en Natuurbeschermingswet

4.1 Algemeen

Sinds het inwerking treden van de AMvB artikel 75, 26 feb. 2005, is de beschermde status van dieren en planten opgedeeld in 3 tabellen.

Soorten die vermeld staan op Tabel 1 zijn vrijgesteld van ontheffing indien de werkzaamheden aan te merken zijn als Ruimtelijke Ingrepen.

Tabelindeling Flora- en faunawet

Tabel 1: Algemene soorten: algemene vrijstelling of ontheffing/lichte toets

Tabel 2: Overige soorten: vrijstelling met gedragscode of ontheffing/lichte toets

Tabel 3: Soorten, genoemd in bijlage IV van de Habitatrichtlijn en in bijlage 1 van de AMvB: vrijstelling met gedragscode of ontheffing/uitgebreide toets. Voor ruimtelijke ingrepen ontheffing noodzakelijk.

4.4 Vleermuizen

Alle vleermuizen staan vermeld in Tabel 3 van de Flora- en faunawet en zijn daardoor zwaar beschermd.

Rondom de planlocatie zijn twee soorten vleermuizen aangetroffen: Gewone Dwergvleermuis en Laatvlieger.

De aangetroffen dieren zijn korte tijd foeragerend in de omgeving aanwezig. Een specifieke binding met de planlocatie is vastgesteld.

Van beide soorten is vastgesteld dat er geen verblijfplaats in de te slopen gebouwen aanwezig is. Voor beide specifiek gebouwbewonende soorten zijn in de omgeving diverse potentiële verblijfslocaties aanwezig.

Voor het slopen van de gebouwen is in het kader van de Flora- en faunawet voor vleermuizen geen ontheffing noodzakelijk.

5. Conclusie

In de periode juli-augustus 2009 is aan de hand van verscheidene bezoeken onderzoek uitgevoerd naar de aanwezigheid van vleermuizen op de planlocatie en de directe omgeving van het voormalige bowlingcentrum, het bijhorende woonhuis en enkele schuren.

Er zijn twee soorten vleermuizen in de directe omgeving aangetroffen. Van deze soorten is geen specifieke binding met de planlocatie vastgesteld waardoor geen ontheffing in het kader van de Flora- en faunawet noodzakelijk is.

Literatuur

- www.natuurloket.nl
- www.minlnv.nl
- www.nederlandsesoorten.nl
- www.gelderland.nl
- H. Limpens et al.; Atlas van de Nederlandse Vleermuizen - Onderzoek naar verspreiding en ecologie; KNNV-uitgeverij. 1997.

Bijlage 1: Gebiedsimpressie

Bijlage 2: Soortbeschrijving vleermuizen

(bron: www.minlnv.nl)

Gewone Dwergvleermuis

Beschrijving

Veel mensen zullen de gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*) kennen als de kleine, grillig fladderende, vleermuis die ze 's avonds boven de tuin of de straat zien vliegen. In vrijwel elk dorp of stad is wel ergens een verblijfplaats, meestal in rustige buitenwijken of randen van de bebouwde kom, maar soms ook in drukke stadscentra.

Van de vijf Europese soorten uit het geslacht *Pipistrellus* van de familie Vespertilionidae, komen in Nederland de gewone dwergvleermuis (*P. pipistrellus*) en de ruige dwergvleermuis (*P. nathusii*) voor. De gewone dwergvleermuis is een zeer kleine, roestbruine tot donkerbruine vleermuis met donkerbruine of zwarte oren, een romplengte van niet meer dan vijf cm en een gewicht van 3,5 tot 8 gram. De naar verhouding lange, smalle vleugels (spanwijdte 18 tot 24 cm) maken dat ze in de vlucht groter lijken dan ze zijn. De soort kan verward worden met de ruige dwergvleermuis, maar is iets kleiner en lichter van kleur en heeft geen beharing op de bovenzijde van de staartvlieghuid en op de onderzijde van de dijbenen.

Ecologie

De gewone dwergvleermuis leeft in gesloten tot half open landschappen, in kleinschalige landbouwgebieden, in dorpen, steden, parken en tuinen. Deze vleermuis jaagt relatief snel, is wendbaar in een grillige vlucht met veel bochten en lussen, en vliegt daarbij op enige afstand (1 tot 8 m) langs de vegetatie, op een hoogte van gemiddeld 2 tot 5 m, maar soms wat hoger. Het dier jaagt in de beschutting van opgaande vegetatie, binnen de bebouwing in tuinen en bij straatlantaarns, boven water, in bossen en langs bosranden, in en langs lanen, bomenrijen, singels, houtwallen en holle wegen. De gewone dwergvleermuis vangt kleine prooidieren uit de lucht met behulp van zijn vleugels en staartvlieghuid, waarbij vooral muggen, dansmuggen, maar ook schietmotten, haften, gaasvliegen, nachtvlinders en soms kleine kevers worden gegrepen. Gedurende het hele jaar worden vooral gebouwen als verblijfplaats gebruikt. Begin mei groeperen de vrouwtjes zich in kraamkolonies, die een netwerk aan verblijfplaatsen bewonen. In de kraamkamers worden de jongen geboren en grootgebracht. Ieder vrouwtje krijgt één jong per jaar. De verblijfplaatsen worden in spouwmuren gevonden, maar ook achter betimmering en daklijsten of onder dakpannen. De aantallen dieren in een verblijfplaats binnen het netwerk van een kraamkolonie kan variëren van enkele tientallen tot meer dan tweehonderd. Gewone dwergvleermuizen gebruiken de verblijfplaatsen van het netwerk plaatstrouw, maar verhuizen daarbinnen vaak. Al na enkele dagen worden ook de jongen mee verhuisd. Mannetjes bezetten in de bebouwde omgeving een territorium. Hier wordt vooral tussen eind augustus en begin oktober fanatiek gebaltst. Ergens binnen dit territorium wordt een paarplaats gezocht. De precieze locatie is moeilijk vast te stellen; het gaat dan om spleten en gaten in gebouwen, plekken die in de winter door kleine groepen ook als winterverblijf worden gebruikt. Overwinterende dieren verblijven vooral in gebouwen, in spouwmuren, achter daklijsten en onder dakpannen, maar ook in spleten in muren van forten. Daarnaast gebruiken ze onderaardse kalkgroeven als winterslaapplaats. Ze kiezen meestal vorstvrije, wat warmere en droge plaatsen. Ze overwinteren alleen of in kleine groepen, maar er komen ook massale winterverblijven voor. Er is geen duidelijke winterslaapproiode aan te geven. In de relatief milde winters in ons land zijn ze vaak wakker en dan gaan ze op jacht. Bij vorst zoeken de dieren verwarmde huizen op. In het westen van Europa gedraagt de gewone dwergvleermuis zich als standvleermuis. Ze overwinteren op gemiddeld 15 tot 25 km van het zomergebied. In het koudere klimaat van Europees en Centraal Rusland trekken ze weg over soms grote afstanden (tot 1100 km).

Laatvlieger

Kenmerken

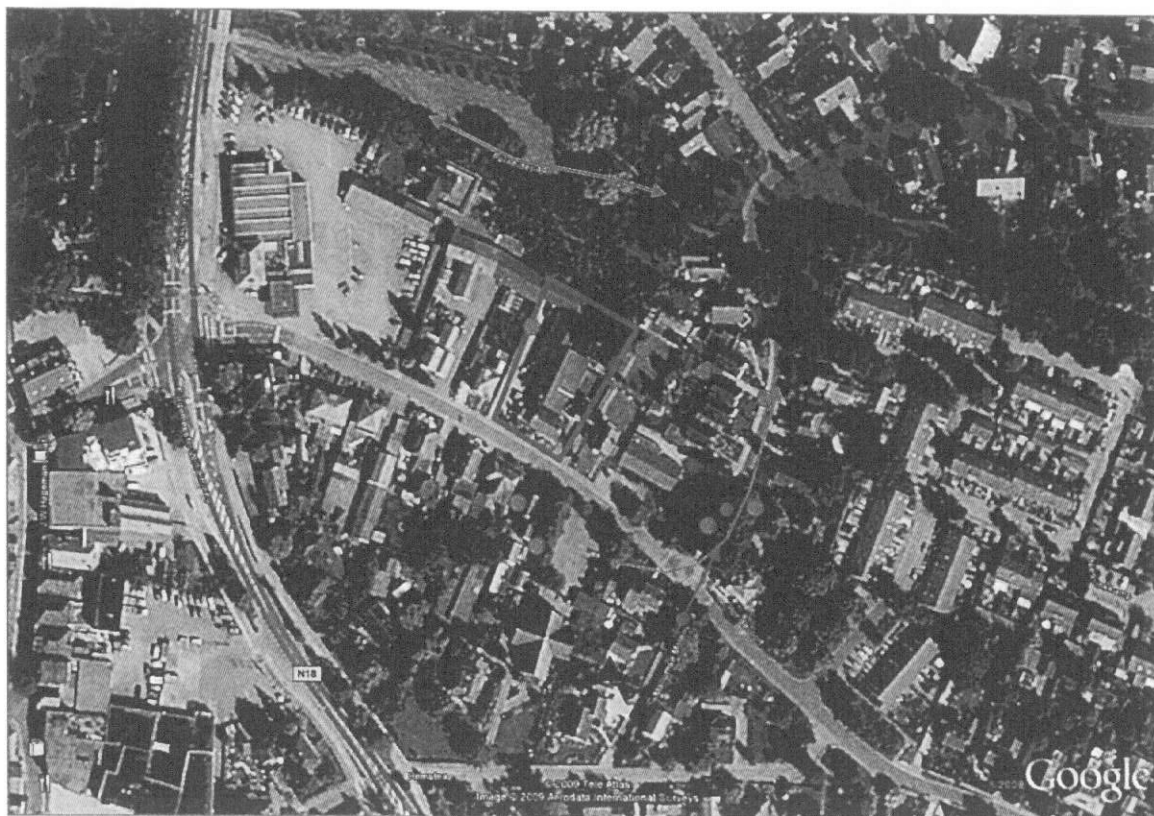
Van de drie Europese soorten van het geslacht *Eptesicus* (familie Vespertilionidae) komt alleen de laatvlieger (*Eptesicus serotinus*) in Nederland voor. Het is een grote vleermuis met een lichaamslengte tot ongeveer acht cm, vrij brede vleugels met een spanwijdte tot 38 cm en een gewicht tot 34 gram. De oren zijn kort en driehoekig, gezicht en neus zijn donker tot zwart. Het dier oogt donker. De vacht is donkerbruin aan de basis tot roodbruin aan de haarpunten. De onderzijde is iets lichter en bruin tot geelbruin. In de vlucht zijn de brede vleugels en de stompe, gebogen staartvlieghuid met een of twee uitstekende staartwervels opvallende kenmerken. Vlieggedrag en het echosignaal op de batdetector zijn doorgaans eenduidig te determineren. Verwarring kan optreden met de tweekleurige vleermuis (*Vespertilio murinus*), die echter anders gekleurd en kleiner is, met smallere vleugels en met een veel variabelere ritme in het geluid van de echolocatie.

Ecologie

De laatvlieger is een gebouwbewonende soort die overal in Nederland wordt aangetroffen, vooral in relatief open gebied. Het is een typische soort van het agrarische landschap en de rand van bebouwingskernen. In de buurt van de bebouwde kom wordt de laatvlieger vaak gezien jagend op insecten in het licht van straatlantaarns. De soort heeft een grillige vlucht met trage vleugelslag, lange banen met wijde bochten en plotselinge uitvallen. Doorgaans vliegt de laatvlieger in de beschutting van bosranden, heggen en lanen op een hoogte tussen vijf en twintig meter boven (vochtige) graslanden, weilanden, langs kanalen en vaarten en in tuinen en parken met vijvers. Bij windstil weer kunnen laatvliegers ook boven open water jagen. Laatvliegers vangen insecten, hoofdzakelijk uit de lucht, maar ze pakken soms ook prooien van het gebladerte of van de grond. Ze vangen voornamelijk grotere soorten nachtvlinders, kevers en muggen. Verblijfplaatsen van de (kraam)groepen zijn vooral bekend in en op gebouwen: in spouwmuren, achter betimmeringen en daklijsten, onder pannen, op zolders. In de paartijd (september/oktober) worden regelmatig kleine groepjes aangetroffen op locaties waar ze in de zomer niet zaten. Ieder vrouwtje krijgt één jong per jaar dat in de kraamkamer wordt grootgebracht. De (kraam)groepen bestaan meestal uit enkele tientallen dieren; het zijn er zelden meer dan 150. Ze bewonen een netwerk van verschillende huizen tot op hooguit enkele honderden meters uit elkaar. Ze verhuizen soms wel binnen het netwerk, maar zijn in principe erg plaatstrouw. Soms wordt een en hetzelfde huis jaar na jaar als zomer- en winterverblijf gebruikt. De jachtgebieden liggen doorgaans in een straal van één tot vijf kilometer rondom de kolonie. Vliegroutes volgen waar mogelijk lijnvormige structuren, maar bij gunstige weersomstandigheden worden grotere afstanden door open gebied gevlogen. De laatvlieger geldt als standvleermuis, waarvan verplaatsingen meestal over hooguit 40 tot 50 km plaatsvinden, maar maxima tot 330 km zijn bekend.

Bijlage 3: Verspreiding aangetroffen vleermuizen

Figuur 2. Luchtfoto plangebied
Het blauwomkaderde perceel betreft de begrenzing van de onderzoekslocatie.

- ↗ Waargenomen foeragerende en doortrekkende Gewone Dwergvleermuizen
- ↗ Waargenomen foeragerende en doortrekkende Laatvliegers
- ▲ Globale locatie verblijfplaats Laatvlieger